

Három megálló

Egy halász találta meg a fiatalember holttestét. Nehezen azonosították a hatóságok, a parti sziklák szétszabdalták vonásait. Fülledt augusztusi nap, a hadnagy már alig várta, hogy levehesse szürke Wehrmacht-egyenruháját. Hunyorgott, verejtékét törölte, de sapkáját nem volt hajlandó levenni. Német tisztnek még ilyen apróságokban is példát kell mutatnia. Felvették a jegyzőkönyvet. Inkább az a másik lenne meg, sóhajtott. Robert Graves három hónapja szökött meg a szigetről, saját építésű, kétfedelees repülőgépén, tárcájában a görög partizánok névsorával. Fia tengerbe zuhant. A hadnagy szignózta a jegyzőkönyvet, ráírta a dátumot, 1941, Kréta, Birodalmi Protektorátus.

Böröczki Csaba 67

MITOLÓGIA

Persze jobb is, hogy nincs meg az a lista, gondolta, a francnak sincs kedve ezeket hajkurászni. Előhúzta fehér zsebkendőjét, homlokát törölgette. Órájára nézett. Úgy érezte, még rengeteg idő van este hatig, amikor leveheti uniformisát, és lezuhanyozhat. A gép este hét harminckor landol feleségével, Sophiával. Addig viszont még sok a tennivaló.

A holttest miatt felborult napirendje. Amikor szólt a rádiós, hogy találtak valamit a vízben, a hadnagy megszakította ebédjét. A kétórás szemlét fél háromra kellett halasztani, a délután érkező archeológusprofesszor fogadásával helyettesét bízta meg, a dandártábornok bármikor telefonálhat, hogy jelentést kérjen, és még a borbély is jön fél hatra. Lehet, hogy a nyiratkozásból nem lesz semmi, gondolta, bár jobb lett volna, ha Sophia nem ilyen csapzottan lát.

A hadnagy irodája a kikötővel szemben volt. Idegesen forgatta ujjai közt a tollat, és nézte a lebombázott mólót. A fele a tengerbe szakadt, de ez nem akadályozta a halászokat a rakodásban.

A ventilátortól megfájdult a füle. Felkelt, hogy áttegye a masinát a másik oldalra, de nem látott konnektort, ahova bedughatná. Halkan káromkodott. A kétrét hajtott jelentéssel kezdte legyezni magát. Eszébe jutott, hogy a professzor egyenesen Berlinből repül ide, az ásatási helyszínre. Ha van egy kis szerencsénk, hitelt ad a leleteknek. A hadnagy már látta őket.

Arról a hatalmas, ötszáz négyzetméter kiterjedésű labirintusról nem szólt a professzornak, amelyre két héttel a csata után bukkantak. Egyfajta katakombarendszerként vagy óvóhelyül szolgálhatott. A feltérképezésnél különös csontvázat találtak az egyik sarokban. Nem, elég, ha a prof csak az oszlopokat vizsgálja. Még csak az hiányzik, hogy nagy buzgalmában nyakunkra hozza az SS-es kreténeket.

Arról a hatalmas, ötszáz négyzetméter kiterjedésű labirintusról nem szólt a professzornak, amelyre két héttel a csata után bukkantak. Egyfajta katakombarendszerként vagy óvóhelyül szolgálhatott. A feltérképezésnél különös csontvázat találtak az egyik sarokban. Nem, elég, ha a prof csak az oszlopokat vizsgálja. Még csak az hiányzik, hogy nagy buzgalmában nyakunkra hozza az SS-es kreténeket.

Úgy értesítették, hogy a labirintust Robert Graves tervezte, ám a jelek szerint mintha nem is használtak volna. Kivéve persze azt a szerencsétlent, akinek a maradványait megtalálták.

68 A jobb keze körme melletti bőrt harapdálta. Képtelen volt hagyni ezzel a szokásával. Állandóan kisebesedett. Sophiát nem zavarja, a többiek meg kit érdekelnek. Visszagondolt arra a napra, amikor állatkertbe mentek a második randevújukon. Kilenc éve volt, és annyira izgult, hogy rossz irányba szállt fel a villamosra. Amikor észrevette, az egymegállónyi távolságot inkább lefutotta, és a Bülowstraßénél felszállt a metróra. Az is egy augusztusi nap volt, inge teljesen átizzadt a szerelvényen, és eszébe jutott, hogy a szolgálati autóval kellett volna mennie. Az a tűzpiros DKW mégiscsak jobb hatással lenne a lányra, de egyrészt visszafelé sétálni akart Sophia lakásáig, másrészt túlzásnak tűnt három megállóra kölcsönkérni a kocsit.

A metrón, miközben kezével legyezte magát, arra gondolt, az ingét kiráncigálja-e a nadrágjából. Még mindig emlékezett a görbe hátú idős asszonyra, meg a gondolatra, mit szólna a nő, ha katona létére lógó inggel utazna. Az állatkert három megálló. Felment a lépcsőn, egy kirakat üvege előtt megigazította nyakkendőjét. Talán nem olyan vészes ez a kis izzadság.

Mire a bejárathoz ért, a lány már ott volt. Hosszú, zöld ruhát viselt, hozzáillő méregzöld kalappal. Bocsánat, hogy késtem. Kézfogás, meghajlás vagy kézcsók? Végül a kézfogást választotta. Feltűnt neki, milyen hideg Sophia keze. Rossz a vérkeringése? Aztán eszébe jutott a mondás: hideg kéz, meleg szív. Egymásba karoltak, és úgy álltak sorba a pénztárnál.

Sophiának a majmok tetszettek a legjobban, neki a víziló. Miért nem a tigris vagy az oroszlán, kérdezte Sophia, az olyan férfias. Zavartan elmosolyodott. Tűzött a nap, és ők kenyérdarabokkal etették az állatokat.

P54

A könyveket egyszerűbb volt helyben elégetni. Jó nagy kandalló. A verseskötet lapjai felpenderedtek a tűzben.

Meglepődött, mekkora a könyvtárszoba. Találomra belelapozott egy-egy kötetbe. Az ezredes végig felügyelte a munkát, levett egy puhaborítós művet a polcra, szórakozottan nézegette, egészen közel emelte szemüvegéhez. A kandallóba dobta. Majd Erich Kästner Pötyi és Antija következett és a Repülő osztály.

Csak a tizedesi rangig vitte. Már ez is nagyon szép eredmény, mondta magában. Már az is nagyon szép eredmény, hogy nem végeztek ki, amiért zsidó lányt vettem el, de hálistennek Elsa még idejében kikeresztelkedett.

Micsoda hülye szó ez az árja, mondogatta Elsa nagymamája, és letűdözte a cigaretta füstjét. A sok shtumpik mindent félremagyaráz. Nem hittek neki. Ugyan, ez egy alátámasztott elmélet.

Ő sem gondolta volna, hogy egyszer majd könyveket éget, de Elsa nagymamája, már a '34-es választások előtt megmondta, hogy *ez így nem van jól*. Akkor se hitt neki senki, és a családban mindenki az NSDAP-ra szavazott. Láttam már ilyen ganefet, Mojse is megmondhatja, mutatott férjére. Mojse bácsi bólogatott.

Ahogy a könyveket pakolta, belegondolt, nem is nagyon hallotta Elsa nagypapáját beszélni. Mintha néma lett volna. De lehet, hogy csak a jiddishez volt szokva, és kellemetlenül érezte magát, ha németül kellett megszólalnia.

Az egyik kötetten könyvtári jelzés volt. Régi, dohos szag érződött rajta. A közepe táján pár aláhúzott sor: „Csang *Ezzel a néppel bármit meg lehet csinálni* címmel írt egy cikket a legfőbb újságba, közölték is, kissé megváltoztatott, *Ilyen néppel nagy dolgokat lehet véghezvinni* címmel. Ő is körülbelül ezt akarta mondani.”

Nem tudta, mit jelent ez, vagy hogy miért van aláhúzva. Amikor az ezredes elfordult, feltette a legfelső polcra, amit csak létrával lehetett elérni. Mindössze két fokot kellett fellépni, hogy elérje. Arról a polcra már minden könyvet a földre dobált, hogy egyenként nézze át őket. Most a könyvtári példányé lett az az egész nagy polc, rajta a DNB pecsétjével és az iktatószámmal: P54.

Úgy képzelte, hogy a ház egykori lakója direkt nem vitte vissza a könyvtárba, mert annyira tetszett neki. Vagy ő is találta, kicsit kopottan, benne az aláhúzással. Talán egy diák véletlenül hagyta a kötetet a Ku'dammon, és mikor visszament érte, már nem volt ott.

Megvakarta fejét, és bedobta a harmadik Kästner-kötetet is a tűzbe. A borítón egymás kezét fogó kisfiú és kislány.

Aztán meg azt gondolta, ezeket a könyveket direkt a ház tulajaja hagyta itt neki, meg hogy a P54 jelzetűt még mindig keresi az a diák, vagy kicsoda. Ha Elsa nagymamája ezt megélte volna, biztos mondana rá valamit, amit senki se hinne el. Soha senki nem hitt neki, mégis mindenben igaza volt. Amennyire tudta, ez már a ruszicknál is így volt, még mielőtt Elsa nagyszülei a századfordulón Berlinbe jöttek volna. Jó ötven éve, mesélte egyszer a nagyfi, amikor beugrottak hozzá egy kávéra, egy pogrom során bemenekültem a stetl zsinagógájába. Az oroszok utánam. Hosszasan hallgatott. Elsa beszívta ajkait, ahogy zajt csapott a kistányérral. Malim Ajakszomovicsnak hívták azt, aki megerőszkolt, folytatta a nagymama maga elé nézve. Egy egészen kis növésű ruszki. Fura egy néni volt, de a diós zsemleje isteni.

A földön lévő könyvkupacra nézett. Az ezredes kiment, a ház konyhájából hallotta ahogy beszél. Volt ott még valaki, talán az őrzető. Igen, az őrzető az, felismerem a hülye raccsolását.

Ismét a kupacra nézett, aztán a létrára. Sóhajtott. Mindössze két fokot kellett fellépni, hogy elérje. Zsebkönyv. A keménytábla sarka kellemetlenül bökődte, ahogy uniformisát szorosan rágombolta.

70 Jazz

Nem szabad kiszállni a kocsiból. Csak elhajtani a bár mellett, mintha nem létezne. Ha leállítja apja DWR-jét, onnantól csak egy mozdulat, hogy a kilincs után nyúljon. Barátai a hátsó ülésen cigarettáztak.

Húzzátok fel az ablakot.

Arra gondolt, neki is jól esne egy cigaretta. Lecsillapítaná. Talán el is terelné a gondolatait.

Csak elhaladni a bár mellett, ennyire egyszerű. Úgy látszik, Gerhardnak nem volt egyszerű. Lehet, hogy a fények vonzották. Baromság, tudta jól. Mégis ezzel vigasztalta magát, holott tisztában volt vele, Gerhard is azért ment a bárba, mint mindenki más, a jazzért. Meg azért a három énekesnőért, akik a leggyönyörűbb szopránhangon énekelnek. Valószínűleg a La Rotonda az utolsó, ahol még nem tiltották be a jazz-t Hamburgban, de lehet, hogy egész Németországban ez az egyetlen hely, ahol még megtűrik az effajta zenét. Ez lenne az a kis szelep, amin a nép kiengedi a gőzt? Nem biztos. Néha azt gondolta, hogy a Birodalomnak érdeke helyén kezelni még az ilyen apróságnak látszó problémákat is.

Talán az énekesnők miatt lehet még nyitva. Azt hallotta, egyikük valami felesnek a barátnője, és a Gestapo minden héten itt razziázik. Biztosra vette, hogy Gerhardot is ők gyűjtötték be. Mintha direkt csalinak használnák azt a bárta. Csapdának. Hallott már mendemondákat, hogy Berlinben van egy Kitty Bar, vagy Kitty Salon nevű hely, válogatott, elit kurvákkal, amit lényegében az SS tart fenn.

A cigarettafüstöt legyezte orra elől. Érdekes, amikor én is szívom, nem zavar. Majd jól kiszellőztetem, apám ne mondhasa, hogy telebagóztuk a kocsiját. Jó kapcsolatban voltak, csak annyit mondott, szeretné elvinni, és már adta is a slusszkulcsot. Dilis Bónak meg szinte úgy kellett elszöknie otthonról. A faterja még mindig neheztel, amiért nem jelentkezett önként a seregbe. Mi a tökömnek vonuljak be, kérdezte múltkor, amikor a Sankt Pauli piroslámpás negyedében akartak felszedni egy prostit, hogy szétlőjék a seggemet? Rajztanárnak leszek, nem katona.

Eszébe jutott, hogy lefordul a következő elágazásnál, és tesz egy kis kitérőt. Így a bárta kihagyják, nem lesz kísértés. Áttért a kanyarodó sávba. Te meg hová mész?, kérdezte Dilis Bo.

Úgy tett, mintha nem tudná, Bo mire céloz. Hát nem az Ponsba megyünk?, kérdezte felhúzott szemöldökkel.

Hülye vagy? Az buziknak való. Dilis Bo előrehajolt a két ülés közt, hogy nyomatékosítsa mondandóját. Menj vissza a másik sávba, a La Rotondába megyünk, arról volt szó.

Visszakormányozta a kocsit az egyenesen továbbmenő sávba. Vigyázni kell Dilis Bóval. Ez a félnótás jazzrajongó. Megvan neki egy 71 rakat lemez Cab Calloway-tól Marlene Dietrichig.

Tavaly a szilvesztert Bónál ünnepelték. Ott volt az egész baráti társaság az akkori barátnőikkel együtt, meg még néhány ember. Főleg főiskolások. Az egyik a Hitlerjugend kerületi szervezője volt. Középmagas, barna hajú, az állán forradás. Dilis Bo feltett egy lemezt, és megmutatta, hogyan kell swinget járni. Először mindenki nevetett. Még mindig emlékezett, hogy az a barna hajú lány milyen marha jól riszálta a csípőjét. Aztán a többiek is táncolni kezdtek. A hitlerjugendes meg egész idő alatt csóválta a fejét, és azt mondta, elniggeresedtünk. Az a hülye már a Deutsche Jungvolkban is benne volt. Emlékezett, ahogy Dilis Bo két dal szünetében hirtelen vigyázzba vágta magát, és karját előre lendítette, Heil, Dietrich! Röhögés.

Részegen táncoltak a jazzre, a hitlerjugendes meg a sarokból ordibálta a propagandaszöveget. Aztán mikor senki se figyelt rá, hazament, még éjfél előtt. Boldogújévet, te buzi!, kiabálták utána az ablakból. Két hónapra rá Gerhard eltűnt. Utoljára a La Rotonda előtt látták. Fehér ing volt rajta, nyakkendő. Ő is jazzrajongó, és ugyan nem volt akkora gyűjteménye, mint Dilis Bónak, azért néhanapján vett egy-két hétinchest – már amíg kapható volt.

Azt hallották, négy márka a beugró a bárba. Mi lenne, ha sörröznénk inkább?, kérdezte. Nincs kedvem táncolni. Nyugi, sör is lesz, válaszolta Bo előre hajolva a két ülés közt. Te leülsz egy sarokba, mi meg táncolunk, igaz?

Már látszottak a La Rotonda villogó neonfényei, amikor két repülő húzott el felettük. Amint meghallotta a légszavarok berregését, lassított, arcát a kormánykerékhez tapasztva kinézett a szélvédőn. A két repülő szinte érintette a bár tetejét. Önkéntelenül összehúzódott, attól félve, hogy bombázás lesz. De nem bomba hullt, hanem papír. Szabályos A5-ös méret. Egy lap felragadt a szélvédőre. *Német barátaink!*, így kezdődött. A brit miniszterelnök szavai. Dilis Bo felröhögött. Ezt nem hiszem el! Mondták, hogy az angolok propagandát szórnak, de ez... hu-húúú! Állj meg egy pillanatra, viszek egyet anyámnak. Dehogy állok meg, válaszolta tettetett nyugalommal, semmi érdekes nincs rajta, már láttam. Szorosabbra húzta a biztonsági övet. Ez az idióta Chamberlain még hisz a helyzet békés rendezésében. Dilis Bo elváltotatott hangon válaszolt, mintha raplis tízéves lenne: Na, mama, hadd

vigyek egyet. Az előttük lévő kocsi hirtelen fékezett, Ekkor Dilis Bo becsapta maga mögött a DWR ajtaját, és elindult, hogy felvegyen egy papírt. Hu-húúú!, emelte fel ökölbe szorított kezét, mint aki győzelmet aratott. Lehajolt, és már majdnem felkapta a földről, amikor megszólalt a jazz a La Roton-
72 dában. Bo felegyenesedett. Nagybőgő, trombita és három szoprán hang. A leggyönyörűbb dal, amit valaha hallott. Lassan megindult a bár felé. Már semmit sem tehettek érte.

Sonka nem volt

Hiába volt 211 cm magas, Jakob Nacken rettegett katonatársaitól. Calais-nál állomásoztak, és attól félt, valamiképp ártani fognak neki. Mellkasában hideget érzett, ahányszor rájuk nézett. A jenkik már bármikor itt lehetnek, csapatmozgásokat jelentettek az egész térségből. Nem vitás, a háború hamarosan véget ér. Már csak az az egy kérdés maradt, visszaengednek-e ezek után a cirkuszbá. Szerettem ott. Bohócok, zsonglőrök, tűznyelők, kiskutyák, elefántok, az az én világom.

A lövészárokban csak álmodozhatott róla, hogy visszatér régi életéhez. Vissza New Yorkba. Most úgy gondolta, harminckilencben maga is megbódult Hitler szavaitól, ezért vett jegyet az Európába tartó hajóra. A németységnek össze kell tartania. Elsőre jó ötletnek tűnt. Már inkább a jenkikkel tartana össze.

Az alakulatban tudtak amerikai karrierjéről. Uranus, a rajnai óriás, így hívták. A gyerekek átfértek két lába között. Jakob meg volt róla győződve, hogy irigykednek rá, és féltékeny pillantásokat vélt felfedezni mindenütt.

A katonák olykor a lövészárók mögötti tanyáról egészítették ki szűkössé ellátmányukat. Egy meleg, augusztus végi napon Jakob hét társával együtt indult a majorság gazdaasszonyához. A tanya végében, a jégveremben mindig volt egy kis harapnivaló. Sonka, emberek, sonka, lelkendezett előre a pelyhesállú közlegény, már érzem az ízét a számban. Sonka, intette le Hans Krones, és az órájára nézett. Mindig az óráját babrálja. Örülj neki, folytatta, ha csirkebelsőséghez jutunk.

A tanyára érve Jakobnak különös gondolata támadt. Mi lenne, ha csak bevárnánk a jenkiket és megadnánk magunkat egyetlen puskaelövés nélkül? Társaira nézett, ezekkel?, és elfintorodott.

A gazdaasszony kinyitotta nekik a tyúkólat, sőt még az aznapi tojásokat is készségesen összeszedte nekik. Hans Krones kerített egy kosarat, és abba tették őket. Az órájára nézett. Mit bámulod állandóan az időt, randevúd lesz? Röhögtek. Madame, fordult Krones a gazdaasszonyhoz, viande, s'il vous plait, és összekulcsolta kezét, mintha imádkozna. Az őszhajú asszony intett, hogy menjenek utána. A kerítés szélénél állt meg, arrébb sepete a kukorica csuhéját, Jakob kinyitotta a lakatot, és felemelte a jégverem fedelét. Tessék befáradni.

Három társa lement. Sonka nem volt.

Ő maga nem ment le, hatalmas termetével csak hátráltatta volna a többieket. Paradicsomot találtak, némi szárazkolbászt. A paradicsomot Kronos beletette a kosárba, megnéztem még a tehenet is, mondta, és felbaktatott a lépcsőn, hátha ad valami kis tejet. Elindult a pajta felé, 73 míg a másik kettő a veremben keresgélt, milyen ételt lehetne még elvinni. Egyikük megpróbált felbontani egy konzervet, de nem sikerült. A falhoz vágta. A doboz nem nyílt. Erre még erősebben csapta oda.

Faites pas ça!, kiabált rá a gazdaasszony, mire ő harmadszor is a falhoz vágta a konzervet. Ekkor az ősz asszony lement, hevesen gesztikulált. Jakob semmit nem értett belőle, ám ismét előjött az a különös gondolat. Légy repült az egyenruhájára. Nem kell bántani, gondolta, senkit se kell bántani. Csak békében bevárni az amerikaiakat.

Eszébe jutottak a zsonglőrök New Yorkban, ahogy piros és kék labdákat dobálnak egymásnak. Jakob képzeletben odabiccentett nekik. A kötéláncos lány illegette magát előtte. Madárka, így hívta Jakob, fél kézzel a levegőbe tudta emelni. Madárka vidáman kacarászott. Néha a színpadon is emelgette, a levegőbe dobálta. A közönség minden alkalommal elámult Jakob termetén. Karácsonykor Mikulásnak öltözött, két-három kisgyerek is elfért az ölében. Korrekt fizetést kapott, és élvezte a munkáját. Az egyik műsorszám a megmérést jelentette. Ilyenkor három törpe létrát állított a lábához, ketten a mérőszalaggal ügyködtek, egy az adatokat jegyezte. Láb egy méter, mondta a létra alján álló. Láb egy méter, te jó ég!, ismételte a jegyző. Kar három kilométer. Kar három kilométer, te jó ég! Jakob elmosolyodott, és társaira zárta a jégverem ajtaját.

